

Un număr vechi 1 leu

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICA — FINANȚE

DIRECTOR : D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR : I. N. CESĂRESCU

ABONAMENTUL

pe an 30 lei; 6 luni 16 lei; 3 luni 8 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Strălnăitatea : 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

A P A R E

de două ori pe săptămână sub redacțunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'una înainte

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCURESCI

6, Splaiul Brâncoveanu Voevod, 6

Vis-à-vis de Palatul Justiției

SUMAR :

Politica agrară și vamală. Câte-va cuvinte asupra politicii noastre vamale de la 1875 până în prezent și asupra viitoarei noastre politici vamale, de d-l D. N. Comșa.

Circulara d-lui Ministru de Justiție cu No. 576 din Ianuarie 1903 relativă la inalienabilitatea pământurilor rurale cu

Observație de d-l D. Alexandresco.
Informație.

POLITICA AGRARĂ ȘI VAMALĂ

Câte-va cuvinte asupra politicii noastre vamale de la 1875 până astăzi și asupra viitoarei noastre politici vamale

În ziua de 14 Decembrie 1902, am ținut la congresul agricultorilor din România o cuvântare asupra acestei chestiuni. Fiind dată importanța ei pentru oamenii de stat, juriști și comercianți, cititorii ai *Curierului judiciar*, am complectat discursul meu cu notele ce le aveam, spre a face o mică lucrare mai documentată. Pentru înlesnire am păstrat forma discursului.

Doamnelor și Domnilor,

Ați ascultat citirea făcută de d-l Petrescu a raportului comisiunii însărcinată de Societatea agrară ca să răspundă adresei Ministerului agriculturii, industriei, comerțului și domeniilor; arătându-i nevoile și plângerile agricultorilor și în ce fel doresc ei să se facă viitoarele tratate de comerț⁽¹⁾

D-lor, raportul sus arătatei comisiuni, din care fac și eu parte, nu are importanță numai prin faptul că într'insul se arată în mod lămurit nevoile agriculturii și că se preconisează soluțiuni, cari

noe ai se par destul de practice, cu privire la aceste nevoi. Importanța mare a acestui raport este, că el represintă părerea aproape a unanimității Societății agrare, cel puțin asupra punctelor tratate într'insul, în afară de chestia protecției oarecărui industrii agricole, asupra căreia nu s'a insistat în raport. (Aplause).

D-lor, dacă în cuvântarea mea, care va avea de obiect tot tratatele de comerț, veți găsi poate o formă sau o documentare personală, păreri, ce le voi arăta aci, și pentru care cer deosebită d-v. atențiune, nu sunt păreri mele proprii, ci sunt păreri împrumutate, sau în tot cazul, adoptate de aproape unanimitatea Societății agrare. (Aplause).

Ați văzut, cum știm noi agricultorii, să facem ceea-ce se chiamă politică agrară. Facem și noi un fel de politică; însă am socotit, că este timpul, în această țară, ca pe lângă politica propriu zisă, — și nu vorbesc de politica militantă, de cestiuni personale, ci de cea care are în vedere cestiunile constituționale și administrative, — să se facă și politică pur economică. Politica economică însă a noastră agrarilor, putem zice că este adevărată politică națională ! Ea corespunde nevoilor reale ale întregii populațiuni românești din această țară ! (Aplause îndelung repetate).

Aceasta este, diferența între politica noastră agrară și politica agrară din cele-lalte țări.

S'a zis de mulți, că începe să se formeze și la noi un fel de partid agrar, imitând pe agrarieni din alte țări. Nu, prin imitațiune, se formează la noi un partid agrar. Ași putea să zic chiar, că la noi, nici nu poate fi vorba de partid agrar. Se formează însă un adevărat partid național, care să înțeleagă mai bine nevoile acestei țări, — care sunt astăzi în deosebi cele economice și în primul rând nevoile agriculturii.

Din punctul de vedere economic, nu se poate vorbi de partid agrar deosebit de cele l'alte partide economice în România, unde 85% din populațiunea țării este compusă din agricultori și unde 95% din totalul exportului e făcut din produsele agricole. (Aplause).

Aiurea există un partid agrar în opozițiune cu un partid industrial și cu marea masă a consumatorilor; pentru că de exemplu, în Germania, Austro-Ungaria, Franța, Belgia, etc... agrarieni, cerând taxe protecționiste pe cerealele și vitele, cari se importă în țara lor și proibițiuni pentru vite sub diferite pretexte, — nu fac în realitate alt-

(1) Vezi răspunsul Societății agrare a marilor proprietari din România la adresa Ministerului agriculturii, industriei, comerțului și domeniilor, prin care se cere părerea Societății asupra viitoarelor tratate de comerț, făcut de comisiunea compusă din d-nii C. Colibășeanu, președinte, inginer I. C. Petrescu, raportor, Amiral V. Ursianu, senator, N. Cesianu, Ed. Ghica, deputat, D. Comșa, avocat, V. Cogălniceanu, D. Darvari și V. Torocanu, ingineri.

ceva, de cât cer să se scumpească viața acolo. Prin urmare ei sunt în opozițiune directă cu masa cea mare a populațiunei.

Ei mai sunt în opozițiune cu industriașii și cu lucrătorii industriali; fiind-că, din cauza represaliilor țărilor agricole, cărora li se desprește importul produselor lor, pierd piețe de desfacere pentru produsele industriale, industriile încetează în parte, lucrătorii rămân fără lucru, după ce viața s'a scumpit din cauza taxelor puse pe produsele agricole importate din străinătate.

Mai zile trecute citeam într'un ziar (?) o interpelare, pe care un deputat din Belgia o făcea ministrului agriculturii și în care îi atrăgea atențiunea, că cu diferitele sisteme ce se întrebuințază în Belgia, mai cu seamă de la legea Simons din 1887, de a nu lăsa să se importe, nici vite slabe pe lângă cele pretinse bolnave, nici carne înghețată; în realitate, nu se face alt-ceva de cât se scumpește viața poporului. Ast-fel că situațiunea pe care o au agricultorii în Belgia e cu totul diferită de cea pe care o au la noi. Acolo veți găsi în luptă un partid agrar cu unul industrial și cu consumatorii în general.

De asemenea în Germania, bine-înțeles, că dacă au reușit agrarieni să impue produselor agricole streine taxe aproape prohibitive, nu e mai puțin adevărat că greu îi va fi guvernului german să trateze cu cele-l'alte guverne și greu va găsi în Europa piețe de desfacere pentru industria germană. De aceea vedeți cea mare luptă între cele două partide — agrar și industrial — în Germania.

La noi, nu e nevoie să vă mai dovedesc, că n'ar trebui să mai avem adversari de cât pe cei ce nu și-au dat osteneala să studieze nevoile țării, fiind-că după cum s'a arătat deja în memoriul nostru, nici nu se poate vorbi în România de o serioasă industrie. Industria propriu zisă, industria mare, — textilă, mecanică și chimică — care s'a căutat să se încurageze, e o industrie factice care nu mai poate dura (3). În ce privește

(2) Vezi Le Temps din 11 Decembrie 1902.—Deputatul L. Bertrand interpellând pe ministrul agriculturii, asupra cauzei scumpirei cărnei, o atribue măsurilor protecționiste luate în favoarea marilor cultivatori și anume: taxe protecționiste pe vite, cărnuți proaspete și conservate; oprirea intrării vitelor slabe, pe lângă cele pretinse bolnave; oprirea intrării cărnurilor înghețate din Australia și Argentina.

(3) E bine-înțeles, că suntem pentru toate măsurile de încurajare ale industriei casnice și ale celor-l'alte mici industrii, cari să ocupe pe țaran, iarna, când nu e ocupat de lucrările câmpului. Însă înființarea unei industrii mari textile la noi, căreia prin protecție i s'ar acorda un fel de monopol al pieței noastre de desfacere internă, ar fi mai periculoasă pentru industriile casnice prin concurența ei, chiar de cât concurența produselor industriale streine, cari ar fi lăstate să intre în țară libere de taxe protecționiste. Așa că numai printr'o confuzie regretabilă se aduc de unii argumente, în favoarea protecției industriei textile, din necesitatea de a proteja industriile casnice.

În realitate însă, concurența produselor industriei mari textile n'ar putea distruge industria casnică, dacă s'ar lua toate măsurile educative și economice de a face din țaran un bun gospodar. Cea mai bună probă, e, că în Transilvania, — unde țaranii sunt buni gospodari, având făcută deja educațiunea necesară pentru aceasta, — industria casnică e înfloritoare, cu toate că e concuroată nu numai de produsele importate ale marilor industrii austriace, dar chiar de produsele naționale ungurești protejate la extrem.

Lucrul se explică foarte ușor. Produsele industriei casnice față cu calitatea lor revin pentru țaran mai efține, fiind-că ei întrebuințază la confecționarea lor timpul liber, pe cari l'au, când nu sunt ocupați cu lucrările câmpului și acest timp e pentru

o parte din industriile agricole cari nu cer prea mari sacrificii; când cerem măsuri ca să nu se împiedice agricultura în dezvoltarea ei, ci din contră să se încurageze, coprimem în aceasta și aceste industrii agricole, cari fac parte integrantă din agricultura rațională și științifică, care este și ea o industrie.

Dar, nu de toate nevoile agriculturii voi vorbi în cuvântarea mea, ci voi vorbi numai de nevoile agriculturii noastre privitoare la export și în special care trebuie să ne fie linia de conduită în ce privește viitoarele tratate comerciale.

D-lor, ca să vadă cine-va cum trebuiesc făcute tratatele noastre de comerț, trebuie să studieze următoarele trei cestiuni:

I. Cari sunt nevoile acestei țări și mijloacele de ale satisface?

II. Cari din țările streine au nevoie de produsele noastre?

III. Cari din țările streine au nevoie de piața noastră de desfacere pentru produsele lor?

O dată ce se va studia cu băgare de seamă aceste trei cestiuni, soluțiunea problemei va fi ușor de dat.

I. Cari sunt nevoile acestei țări agricole, sau mai bine cari sunt nevoile agriculturii și mijloacele de ale satisface?

O parte din țara noastră — regiunea dealurilor în Muntenia și aproximativ o treime din Moldova — e încă în perioada pășunatului. Restul țării e în general în perioada agriculturii extensive (4), care nu poate deveni intensivă fără cultură de vite. Și aceasta din urmă nu rentează fără piețe de desfacere.

Deci, dacă, după cum vom vedea, e mare nevoie, ca agricultura noastră să devie intensivă, atunci e mare nevoie și de piețe de desfacere.

Or, nu trebuie să uităm, că dacă producțiunea generală a țării în cereale s'a mărit, este și fiind-că s'au defrișat cât mai multe terenuri și s'au tăiat cât mai multe păduri (5).

Însă acolo unde nu s'a găsit pământ proaspăt, pământ defrișat curând, forțele pământului s'au sleit.

În aceste terenuri producția a scăzut. Foarte mulți observă pe la moși aproape 20% din teren istovit. — «Pe când în 1862 statisticile ne arată că «producția grâului la hectar era de 14.86 hectolitri, perioadele cincinale din urmă ne arată medii de 14.2, 13.3, 12.5 hectolitri la hectar (6)» și așa mai departe în scădere. Pe terenul, pe care pe la 1862 se recolta 2 chile la pogon, acum abia se recoltă una.

Agricultorii mai suferă de lipsa de prețuri; mai cu seamă de la 1885 incoace, de când au intrat în concurență cu agricultorii din Statele-Unite, din

densii de o valoare minimă, neputându-l întrebuința în industrii la orașe, unde nu se pot duce, fiind reținuți la țară de îngrijirea vitelor și unde n'ar fi primiți, avându-se deja lucrători experimentați, cari lucrează tot anul.

(4) D-l V. M. Cogălniceanu în eminenta sa lucrare făcută în vederea congresului agrar și după stăruința noastră — Legislația agrară și măsurile luate în favoarea agriculturii de la 1864 până azi, — la pag. 41 și 42 arată, că culturile de cereale în toată țara ocupă 86% din terenul de cultură, restul pășune.

(5) Acelaș autor, pag. 42: «Suprafețele semădate cu grâu au crescut, de la 697.883 hectare, cât s'a semănat în 1862, la 870.334 hectare în 1870, la 1.509.689 în 1890, la 1.661.360 în 1898».

(6) Acelaș autor aceeași pag.

Indii, Australia și Republica Argentina. — Pe când prin 1885, prețurile medii la chila de grâu erau de 100 lei, în ultimii ani, media a fost de 60. Agricultorul prin urmare are nevoie de mijloace noi, și pentru-ca pământul sleit să mai producă și de aci înainte și pentru-că să producă mai mult pentru a putea lupta cu concurența străină.

Și primul mijloc preconizat este cultura vitelor. — «De creșterea vitelor depinde progresul agriculturii noastre. Grație creșterii vitelor, pământul care a început să 'și mai piardă forțele și la noi, se îngrășe cu băligar. Pentru hrana vitelor se fac livezile artificiale, care îngrășe pământul încasând azotul, pe care cerealele îl epuizează, iar rădăcinile furagere desfundă pământul. Cu creșterea vitelor, pământul semănat cu plante furagere se odihnește, pentru a putea avea pe el mai apoi o bună recoltă de cereale. Cultura de vite mai face ca agricultura să fie mai rentabilă și ca agricultorul, având un beneficiu mai mare să 'și poată economisi capitalul necesar pentru instrumentele agricole perfecționate, necesare pentru arături adânci, și care economisesc și munca omului, care la noi e încă puțină, fiind siliți să aducem lucrători din străinătate. Creșterea vitelor mai înlesnește și înființarea de industrii agricole, lăptării, brânzării și untării, cari înmulțesc beneficiile agriculturii» (7).

Indată ce se înbuătățește soarta agriculturii, se înmulțește populațiunea, se poate face și economii din care să iasă capitaluri; și atunci, când va fi pletoră de populațiune la țară, care se va revărsa la orașe; atunci când vom avea capital național economizat, când în această țară nu va mai fi dobândă cămătărească ci dobândă rațională, — atunci vom putea vorbi de înființarea industriei. Până atunci însă nu poate fi vorba de stabilirea industriilor. (Aplause prelungite).

Este ușor de zis: să facem cultură de vite; cultura de vite însă, numai cu piața de desfacere internă, toată lumea știe că nu rentează. O vacă degenerată, de exemplu, care ar produce 5 litri de lapte pe zi, cu 20 bani numai litrul, ar produce 1 franc pe zi; în 180 zile—adică în șase luni—, va renta 180 franci. Cum o să te apuci în asemenea condițiuni să crești vițelul, să ești laptele vacii când din lapte scoți 180 franci, pe când pe vițel, când se face mare, ieși 90 de franci cel mult. Prin urmare este bine-înțeles, că târgurile de desfacere interne nu rentează.

Rentează însă, d-lor, târgurile de desfacere externe. Pe acestea, trebuie să punem mâna și ori-ce mijloace am întrebuința, — atât guvernul cât și particularii, — pentru a ajunge să găsim un târg de desfacere extern pentru vitele noastre, sunt bune. Nu înțeleg, ca cine-va să se descurajeze, dacă mijloacele cari s'au încercat n'au reușit, din cauze, pe cari poate nu le-am studiat bine.

Consulul nostru de la Constantinopole, într'un raport făcut mai zilele trecute Ministerului de Externe, ne povățuește ca să facem cultură de vite, în special de berbeci și oi prin Dobrogea și să le expediem la Constantinopole, unde se vând cu bun preț. — El crede chiar, că cu vremea, s'ar putea exporta oile noastre până în Egipt. — Nu zic, că un asemenea mijloc nu e de încercat. De asemenea

sunt de încercat și cele-l'alte mijloace, cari n'au reușit până acum. De ex., știți că exportul de vite în Italia n'a reușit, nu numai din cauza dificultăților transportului, dar mai cu seamă fiind-că vitele până să ajungă acolo slăbesc. Sunt țări în cari un asemenea transport de vite slabe nici nu se poate face, cum e Belgia. Anglia nu primește vite vii. Am încercat să trimitem la Rotterdam vitele noastre pentru a le păstra acolo cât-va timp într'un parc, unde să 'și revină vitele prin îngrijiri de slăbiciunea cauzată prin călătoria pe mare și după ce se vor îngrășea, să se taie spre a se expedia în Anglia sub formă de carne. — Agrarienii olandezi au protestat, guvernul lor nu ne-a lăsat și am fost siliți să tăem aceste vite chiar pe vaporul nostru, pe care l'am transformat în abator, și să le trimitem în Anglia.

Mai e un mijloc care s'a preconizat și care s'a încercat. E vorba ca încă să se încerce. Auziam de o companie olandeză și de capitaliști englezi, cari ar vrea să facă la noi fabrici de conserve. Am fi foarte fericiți să se creeze o asemenea industrie în țara noastră. Nu trebuie să uităm însă, că atunci când e vorba de o fabrică de conserve, atunci e vorba de o adevărată industrie și că noi ne lipsește cele două elemente mai importante ale unei industrii: brațele de muncă și capitalurile eftine. Industria are dificultăți. Dar până când vom ajunge să putem stabili industrii, ce facem cu vitele noastre?

Trebuie să le găsim o piață de desfacere apropiată, unde să le putem desface ca vite vii. Și piața de desfacere, pe care o dorește în deosebi Societatea Agrară, împreună cu aproape unanimitatea agricultorilor, e piața Austro-Ungară. Suntem îndemnați spre această piață, prin experiența trecutului, care e destul de sugestivă. Înainte de 1882, pe această piață, desfăceam vite pentru aproximativ 24 milioane.

D-lor, pentru cei ce nu vor să lucreze cu nădejde în această direcțiune, sau pentru cei cari au prejudecăți în această materie, sunt o infinitate de obiecțiuni în ce privește obținerea pieței austriace și altele chiar în ceea-ce privește puțința exportului de vite vii de la noi în Austria.

Unii ne spun: La noi, de când nu se mai face creștere de vite, am ajuns că aproape numai avem, cel puțin pentru export. Presupuneți că mâine se deschid granițele. Ce vite exportăm? Fînd-că nu le putem obține dintr'o zi într'alta, pentru o cultură de vite trebuind ani. Lasă că, dacă argumentul ar prinde puțin în ce privește vitele cornute, el nu prinde nici de cum în ce privește rimătorii, cari se știe că cel mult în doi ani pot fi gata de export.

Dar afară de aceasta, să avem noi o piață de desfacere, să renteze exportul vitelor vii, și, cum noi știm foarte bine necesitățile noastre, nu numai din punctul de vedere al unei mai bune rentabilități agricole, dar și din punctul de vedere de a nu istovi pământul, de a-l avea și de aci înainte în bună stare de cultură, grație amendării ce i-o facem cu livezile artificiale și cu îngrășămintele, rezultat al culturii de vite. Când vom avea piață de desfacere vom ști cum să facem cultură de vite. Știți că este o vorbă românească: «Chiria face pe chirigiu».

Dar, mi se va obiecta: ce umblați atâta după piața Austro-Ungariei, căci Austro-Ungaria impor-

(7) Politica agrară de mine pag. 12.

tează astăzi mai toate vitele cornute din Serbia. 90% din exportul de vite cornute al Serbiei sunt importate în Austro-Ungaria. Ori, acest export al Serbiei, acest import al Austro-Ungariei este de 11 milioane. Să presupunem că am pune mâna pe piața Austro-Ungariei. Atunci am împărți cu Serbia, și exportul nostru de vite ar fi numai de 6 milioane. Prin urmare nu trebuie să vă mai gândiți la cifra pe care am avut-o înainte de 1882, adică înainte de a ne închide Austro-Ungaria granițele, nu mai vă gândiți la cifra de 24 milioane.

D-lor, această statistică este făcută numai pentru vite cornute. Știut este în afară de aceasta, că și Serbia a avut oare-cari dificultăți.

Noi ne punem în ipoteza că am exporta fără dificultăți și nu atât vite cornute, cât mai cu seamă rîmători mangalița, pe cari îi creșteam mai mult la noi.

Ni se mai spune: modificați rasa vitelor, faceți să aibă carnea mai bună, atunci o veți exporta.

D-lor, este evident, că așa cum sunt vitele noastre astăzi se mănâncă și pe piețele Berlinului și ale Vienei, căci pentru a se lăsa liber importul unor asemenea vite protestează consumatorii și măcelarii din Viena și Berlin.

Dar, nu este așa de ușor de schimbat rasa vitelor precum se pretinde. Am auzit și eu, că o Societate care face export de carne tăiată din Serbia a încercat să aducă acolo porci Yorkshire spre a îmbunătăți rasa porcilor sârbești.

Fără să insist asupra nereușitei acestei încercări, să-mi dați voie să vă trimit la părerea unuia din oamenii cei mai competenți în această chestiune în țara noastră, la părerea d-lui Ion Kalinderu, care, într-una din circularile adresate agenților sei, publicată și în numărul din 1 Martie 1902 din «Agrarul», arată că încercările făcute pentru schimbarea rasei vitelor n'au reușit, în cea mai mare parte.

D-sa arată cum vitele noastre sunt destul de bune și că toată chestiunea este să le îngrijim bine și să îmbunătățim rasa prin ea însăși.

Nu mă pot opri de a nu cita câte-va bucăți din această circulară plină de bun simț și de adevărată știință:

«Treptat cu dezvoltarea agriculturii, trebuința vitelor de muncă este din ce în ce mai bine simțită. Ele nu pot fi înlocuite în total de mașini, pentru că acestea n'au ajuns la o așa dezvoltare, în cât să poată face toate lucrările agricole mai eften.

În lucrările intensive, vitele, pe lângă muncă, ne produc și îngrășămintele trebuincioase pentru sporirea producției solului.

Atât în prezent cât și până într'un viitor destul de depărtat, trebuie deci să se pună toată silința pentru a îngriji vitele, căci ele sunt ajutoare trebuincioase fără de care în exploatarile agricole nu se poate căpăta, cel puțin la noi în țară, un maximum de producțiune.

Trebuie însă, să se aibe în vedere, pentru a se atinge acest scop, că rasele vitelor din țara noastră nu sunt de desprețuit și că singurul lucru ce ne rămâne de făcut pe această cale, e să căutăm să le îngrijim și să le îmbunătățim.

De alt-fel, în unele județe din Moldova, boii și vacile sunt încă și acum în stare destul de bună, pentru ca să ne poată sluji să punem bazele unei creșteri raționale.

Caii, oile, porcii și celelalte animale au în genere destule însușiri pentru a putea servi la îmbunătățirea raselor.

Nu trebuie să se uite în această întreprindere, că rasa fiind o creațiune a localității, schimbările ce le facem, trebuie să se potrivească cu localitatea; ast-fel ele trebuiesc fă-

cute în conformitate cu natura terenului, cu clima și chiar cu obiceiurile locuitorilor.

Să avem încă tot-d'a-una în vedere în toate aceste lucrări, ca încercările noastre să nu fie făcute în contra naturii, ci să vie în ajutorul ei.

Un exemplu foarte lămurit este rasa engleză Durham, care fiind introdusă în Franța, n'a dat în toate părțile rezultate bune, cu toate că această rasă și-a făcut un frumos nume în țara ei. Mulți francezi, crescători de animale au pierdut chiar averile lor numai din cauză că în încercările făcute nu au avut în vedere toți factorii, cari pot să facă să izbutească introducerea unei rase într-o localitate străină.

La herghelia din Mezöhegyes (Ungaria), rezultatele date n'au fost la început satisfăcătoare, când s'a căutat să se introducă rasele pure, engleză și arabă, în cât s'au lăsat încercările cu aceste rase, cari în urmă s'au întrebuițat numai pentru încrucișeri.

În țara noastră sunt experiențe, ce trăesc înaintea tuturor, așa de exemplu experiențele Direcțiunii școlii de la Herăstrău, unde vacile streine Simenthal și Pitzgau, aduse pentru exploatare și pentru îmbunătățirea rasei românești, s'au îmbolnăvit de tuberculoză și a trebuit să fie depărtate din grajdurile școlii.

La ferma model Laza de asemenea, rasa Pitzgau cu toate îngrijirile ce s'au pus la întreținerea ei, s'a îmbolnăvit de tuberculoză, iar rasa de oi Friese, adusă la această fermă, credem că a fost atinsă de aceeași boală cu toată atențiunea ce i s'a dat.

Din exemplele arătate mai sus, vedem, că adese-ori este o greșală mare tendința de a înlocui rasa de vite a unei țări prin o rasă străină, încercare ce va costa mult când vom voi s'o punem în aplicare, căci se va perde, ca să ajungem la rezultate satisfăcătoare, timp îndelungat. Dar ce este mai mult, chiar încrucișerile între rasa locală și o rasă oare-care străină, nu dau de multe ori rezultate bune și experiența făcută în Franța cu rasa Durham, este una dintre cele mai convingătoare.

În România încă s'a încercat de multe ori să se îmbunătățească lăna oilor și s'au făcut încrucișări cu rasa Merinos. Rezultatele mai în tot-d'a-una n'au fost cele dorite și această neisbândă a fost datorită numai faptului, că rasa Merinos fiind mai plăpândă, nu s'a putut împăca chiar după încrucișare cu relele îngrijiri ce se dau oilor noastre.

Cred că mijlocul cel mai bun este selecțiunea, este înălțurarea de la reproducție a tuturor elementelor ce se depărtează de tipurile ce voim a lua de model».

Și mai departe :

«Îmbunătățirea raselor de vite din țara noastră se impune, iar situațiunea păgubitoare de acum trebuie să se schimbe. Agricultura nu va putea progresa și nu va îndeplini trebuințele țării, pe cât timp creșterea vitelor va rămânea în urmă, căci pământul se va sărăci din ce în ce mai mult cultivându-se în mod nerațional, fără arături adânci și fără compensări pentru recoltele luate.

Creșterea diferitelor animale ne dă mijlocul de a transforma produsele pământului în carne, lapte, brânză etc, iar pe de altă parte prin introducerea gunoiului și a plantelor de nutreț în asolamentele noastre vom face o cultură mai variată, care tinde a reda pământului cea ce i se ia prin recolte».

Apoi, d-lor, cum diceam adineaora : chiria face pe chirigiu. Să avem noi piață de desfacere, să avem noi preț bun pentru vite și atunci vom și să îmbunătățim și rasa vitelor noastre. Când vom avea preț pentru vite, și pământul va produce mai mult căci alături de cereale vom avea și livezi artificiale, al căror produs l vom transforma în carnea vitelor, atunci pământul producând mai mult, vom fi mai bogați. Chiar țaranul fiind mai bogat, va avea mijloacele pentru a face locuințe convenabile pentru niște vite de rasă îmbunătățită (Aplause).

Toate bune ni se va zice, răspundeți la această obiecțiune, dar — mai sunt alte obiecțiuni de ordine politică,

Mulți oameni politici ne spun foarte scurt, ce v'ei mai străduiți voi agricultorii? Ce va obține Rusia și Germania de la Austria, poate vom obține și noi în urmă pe baza clausei națiunii celei mai favorizate. Dar noi singuri, cu puterile noastre, nu vom putea obține nimic. Cu alte cuvinte să stăm cu brațele încrucișate și să așteptăm! Să se discute în Germania de mai bine de doi ani tariful vama, nu numai în Parlament, în presă, în întruniri publice, prin conferințe, dar să se înființeze chiar cursuri speciale la Universități pentru aceasta; în Austria să se discute cu ea tariful în societăți, presă, Parlament; Rusia meargă până acolo în cât să trimită pe miniștrul său de Externe la Viena ca să trateze nu numai cestiunile politice privitoare la peninsula Balcanică, dar și despre atitudinea ce trebuie să ia Rusia de acord cu Austria față cu noul tarif german și noi în România fiind-că suntem o țară mică să stăm, să așteptăm!

Ungurii să trimită delegați speciali ca să vadă ce produse de ale industriei lor ar putea să plaseze aici și noi nici să nu ne dăm bine seama de ce târg de desfacere reprezentăm pentru produsele industriei austro-ungare, de ce nevoie avem și noi de Austro-Ungaria, ca să știm să i spunem ce-i dăm, pentru ca să putem obține de ce avem noi nevoie!

Și aceasta pentru ce? Pentru că suntem o țară mică?

Nu, d-lor, putem fi o țară mică, dar suntem o țară independentă.

Depinde de noi, de priceperea noastră, ca să putem reuși să găsim piețe de desfacere sigure pentru produsele noastre agricole, prin tratatele noastre comerciale (aplause).

Țară mică e și Serbia și mai puțin puternică ca noi. Cu toate acestea nici o dată, în ce privește intrarea vitelor în Austria, această din urmă țară nu și-a permis să-și bată joc de Serbia ca de noi. Mai bine de cât să stăm în așteptare, ca să vedem ce fac alții mai puternici mai întâi; ar fi trebuit, să luăm măsuri din vreme, să ne unim cu cele-lalte State Balcanice, cu cari avem o situațiune aproape identică și în tratările noastre comerciale cu Austria, Germania și cu cele-lalte țări din Occident să mergem cu toți la o laltă.

Am citit vara trecută, cum gazeta din Viena «Neue Freie Presse» spunea între altele: bine că aceste țări Balcanice nu sunt înțelese între ele, fiind-că în acest cas ele ar lupta mult mai ușor în contra noastră. Străinii, vrășmașii noștrii, știu ce aveam de făcut și se bucură că n'am știut să luăm mijloace mai din vreme, și noi să așteptăm, fiind-că suntem o țară mică! (aplause).

Alți profunzi politici îi răspund: Nu vom obține nici o dată târgul Austro-Ungariei pentru vitele noastre, fiind-că Ungaria se opune în mod absolut la aceasta.

A obține târgul austro-ungar pentru vitele noastre, va să zică pentru Unguri a le omori agricultura lor și deci nici o dată nu vor permite ei, ca să obținem noi acest târg.

Istoricul relațiilor noastre comerciale cu Austro-Ungaria

Problema nu este așa de simplă. Pentru ca să putem vedea și dacă avem șansa să obținem târgul Austro-Ungariei pentru vitele noastre și în ce chip, trebuesc făcute tratatele noastre de comerț, pentru

ca de aci înainte să nu mai fim înșelați, cum am fost înșelați de Austro-Ungaria până acum, oprindu-ni-se intrarea vitelor contrar clauselor din tratatul de comerț, sub diferite pretexte veterinare; să-mi dați voce, să fac pe scurt un mic istoric al relațiilor noastre comerciale cu Austro-Ungaria, din care veți vedea numai de cât, cum reiese un învățământ pentru soluțiunea acestor două probleme.

De sigur, că n'am să vă vorbesc nici de relațiunile noastre comerciale cu acest Stat înainte de 1829, când produsele noastre erau luate numai cu firman de la Poartă de negustorii turci sau greci; nici de relațiunile noastre comerciale după 1829 când produsele cari intrau la noi, plăteau 7 și 1/2 % ad valorem pentru că se impunea și la noi taxele din Turcia, țara noastră făcând parte din Imperiul Otoman. Că să vedeți relațiunile noastre comerciale cu Austro-Ungaria, trebuie să începem cu anul 1875, când am făcut primul tratat cu această țară.

Se știe, că Austro-Ungaria atunci, profitând de situațiunea noastră politică, profitând de dorința noastră de a ne arăta oare-cum independenți de Turcia, și prin urmare de a trata singuri cu cine-va, ne-a impus un tratat foarte defavorabil nou.

Produsele lor nu mai plăteau 7 și 1/2 % ad valorem cât plătea înainte de 1875, când ni se aplica tratatul încheiat de Austro-Ungaria cu Turcia. Produsele lor importate plătesc de aci înainte 2 și 3/4 % ad valorem.

Insă ne admisesse Austro-Ungaria ceva: sub formă de clausă de frontieră, într'un act adițional al tratatului, ni se permitea importul vitelor noastre în Austro-Ungaria, zicând că se permite să intre numai vitele din districtele limitrofe.

Această clausă era făcută așa, pentru ca să nu fie obligată Austro-Ungaria, pe baza clausei națiunii celei mai favorizate, să lase să intre și vite din alte țări. Cu alte cuvinte, atunci nu se temea Austro-Ungaria, atât de concurența ce i-am face-o numai noi cu vitele noastre, cât mai mult de concurența ce iar face-o alte state, cari ar avea dreptul să facă să intre vite la ea pe baza clausei națiunii celei mai favorizate.

De la 1882, sub diferite pretexte veterinare, ni s'a oprit importul vitelor în Austro-Ungaria pe totă fruntaria.

E evident pentru dv. că motivele veterinare, pe cari le-a dat Austro-Ungaria au fost numai pretexte, chiar din faptul că ni se oprea importul vitelor pe toată întinderea graniței noastre despre Austro-Ungaria. Se întâmplă să fie contaminată o regiune, dar nu toate regiunile. Și dacă în țara noastră ar fi o regiune contaminată, luăm și noi măsuri ca să nu se înlănțuie contaminarea.

Nu trebuie, să ne mirăm de aceasta. Această șarlatanie internațională nu s'a întrebuițat numai de Austro-Ungaria. Morala internațională e cu totul deosebită de morala particulară, pe care o păzește un guvern înăuntrul unui Stat.—Ești pedepsit, cel puțin în pungă, dacă ai înșelat pe cine-va, dacă ai promis cu gândul d'a nu te ține de promisiune. În morala internațională însă e alt-fel. Luați toate discuțiunile din parlamentele diferitelor țări privitoare la oprirea intrării vitelor și veți vedea pe reprezentanții consumatorilor, în deosebi ai oamenilor săraci, pe reprezentanții socialismului, cari spun :

aduceți foamea în țară ne lăsând să intre vitele ! Nu fiind-că sunt bolnave nu le lăsați să intre, ci pentru a satisface interesele egoiste ale partidului agrarian.

Așa în cât să nu vi se pară prea energic cuvântul de *șarlatanie internațională*, ce am întrebuițat, fiind-că în fie-care țară, de toți se știe, că atunci când se oprește intrarea vitelor pentru motive veterinare e numai un pretext și toți miniștrii cari dau răspunsul că sunt motive veterinare pentru oprirea importului vitelor, 'l dau cu surâsul pe buze. Aceasta e morala internațională în secolul al XX-lea (aplause).

D-lor, țara noastră era foarte supărată de faptul că Austro-Ungaria nu s'a ținut de cuvânt și că sub diferite pretexte ne-a închis granița. Acest fapt al Austro-Ungariei făcuse deja, ca în țară la noi să se producă un puternic curent în contra ei. Inșă mai ne venise în acel timp și o modă din străinătate. După principiile economiei liberale împrumutate din Franța, pe la 1885 începuse la noi să se simtă efectele culturii germane, și cum era foarte răspândită în germania teoria *totului economic*, se cerea și la noi să facem o industrie pentru a avea un tot economic. In această privință e foarte interesant un raport al consulului Austriac din București, d-l Suzzara, care scriind ministrului său spune:

«Toți Românii credeau că expirarea convențiunii comerciale în 1886 trebuie considerată ca un eveniment de cea mai mare importanță.

«Principiul drepturi prohibitive și industrie națională fu înălțat la autoritatea unei dogme în a cărei realizare se vedea salvarea României.

«Această lozincă, dată la început de guvernul român, poate numai din motive de oportunitate parlamentară, a avut drept efect o puternică mișcare în toată țara, care a dat aversiunii ce există contra convențiilor comerciale un caracter și mai acut și guvernul, generatorul acestei mișcări n'a mai putut-o înfrâna, ci a trebuit să se lase în voia curentului pe care îl crease».

De asemenea citim în «Câte-ve cuvinte asupra politicii noastre vamale și comerciale» de C. I. Băicoeanu, următoarele: «Crearea și protejarea unei industrii naționale basată pe producțiunea noastră agricolă, pentru a veni în ajutorul agriculturii noastre suferinde înlesnidu-'i un deuseu intern deveni cuvântul de ordine al politicii noastre în 1885».

Teoria totului economic și aceea a revoluțiunii economice.

Știți cât e de frumoasă această teorie a totului economic: să avem într-o țară, alături de agricultură, și industrie; pentru-că agricultura găsește un deuseu în industrie,—care întrebuițează materiile prime, produsele agriculturii,—cu toate că la noi s'a făcut tocmai contrariul.

S'a susținut, că trebuie să se facă industrie pentru ca agricultura să găsească un deuseu într'insa, și se încuragiază fabricile de fringhii cari cari aduc cânepa din străinătate! Prin urmare este ocazia pentru cei cari sunt pentru teoria totului economic, de a vedea, cum a fost aplicat la noi de-andoasele acest principiu! (Aplause).

Dacă agricultura nu se reazimă cel puțin pe o industrie agricolă, pământul va avea întrebui-

țări mai puțin variate. Valoarea pământului și suma câștigurilor agricole se mărește în apropierea centrelor industriale. O țară pur agricolă e în deosebi isbită de rele recolte și de intemperțiile de comerț, cari ar lipsi-o de piețele de desfacere din afară, de ex. oprirea exportului nostru de vite în Austro-Ungaria. In această privință Liszt spunea: «că țările pur agricole sunt puse sub dominațiunea celor de la cari primesc obiectele fabricate» (8).

Dar în afară de aceasta, industria mai este un deuseu pentru agricultură și prin faptul, că lucrătorii industriali sunt consumatori ai produselor agriculturii.

Agricultura profită de la industrie, împrumutându-i metodele de ordine și contabilitate și întrebuițând, pentru îngrășarea pământului ceea ce aruncă industria.

Țara întreagă profită. Vom plăti toate obiectele mai eftine cu vremea, pentru-că se scade prețul transportului din străinătate, din prețul unui obiect fabricat în țară.

Având și agricultură și industrie, țara toată se îmbogățește; exportul este mai mare; nu mai avem balanță comercială defavorabilă, nu mai importăm mai mult de cât exportăm. Prin înființarea industriei naționale, toate valorile schimbului rămân înăuntru, nu umplu pungile industriștilor din străinătate.

Prin urmare am dreptate să dic, că nu există teorie mai frumoasă ca teoria totului economic.

Inșă, în economia politică, ca și în or ce materie socială, nu este nimic mai periculos de cât să ești o teorie dintr'o țară și să te duci să o aplici într'alta, trăgând concluziunile dintr'insa în mod absolut.

Nu este nimic mai relativ ca chestiunile sociale. Ești nevoit ca toate teoriile, în acest domeniu, să le ești mai mult ca un fel de de linii conducătoare și să le combini unele cu altele.

In adevăr, în chestia noastră, de exemplu, dacă este adevărată teoria totului economic, nu mai puțin adevărată este și teoria evoluțiunii economice.

O țară poate să și grăbească evoluțiunea economică. Grație intervențiunii guvernului și a străduințelor particularilor, se poate merge cu pași mai repezi pe diferitele trepte ale evoluțiunii. Aceasta da, se poate, și aceasta este chiar rostul intervențiunii statului în materie economică. Inșă nu se pot sări treptele evoluțiunii economice; pentru-că o ramură a activității economice se bazează pe cea precedentă și cea ulterioară pe cea anterioară ei, și așa mai departe. «Legea evoluției economice este trecerea de la perioada pășunatului, în care predomină creșterea vitelor, la cea extensivă în care predomină cultura cerealelor, iar de la aceasta la cea intensivă, în care pentru «a nu istovi pământul se crează livezi artificiale

(8) Friederich Liszt încă de la 1841 în cartea sa—Sistem național de economie politică—susținând teoria totului economic stabilește, că de și asociația este cel mai bun mijloc de a mări producțiunea, totuși ea nu poate îmbrățișa tot neamul omenesc, fără a amenința libertatea indivizilor și că statele sunt intermediari între izolarea indivizilor și confederația universală, că independența națiunilor cere:

a) Ca un popor să aibă dezvoltate cele 3 ramuri ale producțiunii economice: agricultura, industria și comerțul.

b) Ca prin taxe vamale să se protejeze industria născândă.

c) Să se desvolte căi de comunicație repezi în vederea nevoilor comerciale și militare.

«cu plante furagere. In această perioadă apar și în-
«dustriile agricole de lapte unt, brânză etc. Și în
«fine în a patra e industria⁽⁹⁾».

Nu se poate trece la noi de la perioada agricolă
la cea cea industrială, de cât atunci când agricultura
a ajuns la o așa dezvoltare, în cât s'a înmulțit și
populațiunea și s'au economist și capitaluri, pentru
ca ast-fel să se găsească brațe suficiente și capi-
taluri eftine pentru industrie⁽¹⁰⁾.

Știu însă ce are să mi se răspundă: sunt alte
țări în Occident, unde în vremuri agricultura nu
era dezvoltată mai mult de cum este la noi, și
totuși a început industria. Nu trebuie să se uite,
însă, că atunci acele țări, în ceea-ce privește in-
dustria, nu aveau nici o concurență, așa în cât in-
dustria mergea alături de agricultura în mod na-
tural, pentru că erau nevoi economice ale omului,
pe cari le satisfăcea și industria și cari trebuiau
satisfăcute.

Astăzi însă, când în alte țări industria e des-
voltată, nevoile economice pe cari ni le satisfac
în genere industriile, ne sunt satisfăcute de către
industriile din străinătate și pentru a putea con-
cura cu ele trebuie să avem condițiunile lor, dintre
cari cele primordiale sunt capitaluri eftine și brațe
multe. Pe acesteanu le vom putea avea, de cât
când agricultura din extensivă va deveni inten-
sivă, când se va înmulți populațiunea, când se vor
înmulți capitalurile.

E inadmisibil, că atunci când am o ramură de
producțiune sigură, care va avea și mai multă im-
portanță de aici înainte pentru cuvântul, că țările
exportatoare ce ne fac concurență de la 1885 în-
coace și cari au scăzut prețurile pe piața mondială,
în curând vor mai înceta cu concurența și scăderea
prețurilor, din cauza înmulțirii populațiunii la
ele și deci a micșorării stocului de produse agri-
cole de export; să las această importantă ramură
a producțiunii naționale pentru a trece la alta
nesigură. Căci a lua brațe pentru industrie nu în-
semnează alt-ceva de cât a lua brațele, cari sunt
absolut necesare agriculturii.

Cum vom avea brațe pentru industrie, când după
o statistică recentă, în anul trecut au venit lucră-
tori, din Bulgaria și alte țări, în număr de aproape
70000, pentru agricultură! Cum poți vorbi de capi-
taluri eftine și de industrie, când la noi poți da
cu împrumut cu ipotecă pe imobile cu dobândă
cămătărească de 12%, chiar în primul rang?

Prin urmare iată unde era greșala celor cari au
venit cu teoria totulului economic și au făcut un tarif
autonom pentru a înființa o industrie la noi. Ei nu
băgau de seamă în ce fasă economică ne găseam.

(9) Vezi Politica agrară de D. N. Comșa, pag. 12.

(10) Vezi interesanta lucrare a amicului meu inginer V. To-
roceanu-Protecționism și Industrie, pag. 11 și 12. «Industria
cere pentru existența și dezvoltarea ei următoarele principale
condiții:

1. Capital eftin, căci în mod normal, afară de cazul exploatărei
unui brevet special al unei invenții, sau când ea se prezintă sub
formă de monopol cum ar fi tramvai, căi ferate, etc., industria
nu produce mai mult de 6—7%.

2. Capital supra-abundent, care să poată fi riscat, căci o
sumă de bani plasată în instalarea unei industrii, este mult mai
riscată față de aceea pusă în cumpărătura unei proprietăți
funciare urbane și mai ales rurale. Cea d'intîi poate fi pierdută
în întregime dacă afacerea nu merge bine, pe când cea de a
doua are șanse de a crește, în afară de venitul sigur ce produce.

Ori, capitalul la noi este atât de rar, că chiar pentru averile
funciare el nu se găsește suficient și vedem nu numai case, dar chiar

Tarif autonom și convențional

Să resum acum argumentele principale ce se in-
voca în favoarea tarifului autonom.

1. Cestiunea unei industrii naționale fiind im-
perioasă la noi, cum nici o țară nu și-a putut
crea industrie națională, de cât isbind cu taxe
mari și chiar cu proibițiuni de importație mărfu-
rile străine identice cu cele ce aceste țări voiau
a și crea, aceasta nu se poate face bine nici aiu-
rea nici la noi, de cât cu tariful autonom, adică
cu facultatea pentru guvernul nostru de a procede,
când necesitatea o va cere, la revizuirile de taxe
vamale recunoscute necesare, spre a protege ce
industrii vrea. Aceasta nu se poate face cu tari-
ful convențional, care leagă pe guvern până la ex-
pirarea termenului stipulat în convenție.

2. Negocierea diplomatică nu dă aceeași garan-
ție industriilor naționale ca discuțiunea fie-cărui
articol al tarifului de corpurile legiuitoare, căci de
și tratatele de comerț se supun și ele la aproba-
rea parlamentului, totuși aceasta nu echivalează
cu o discuție legislativă, pentru că ea nu poate
avea de rezultat de cât a admite sau respinge în
totul convențiunea.

3. Din punctul de vedere al impozitului, statul
care încheie tratate de comerț cu cea mai mare
parte din cele-lalte națiuni, își înstreinează liber-
tatea sa fiscală și nu mai poate cere de la vămi
echilibrarea bugetului său.

Iată acum și răspunsul tot în resumat:

1. Mai întîi, noi nu putem opri intrarea pro-
duselor industriale din străinătate în țară, fiind că
noi n'avem industrie, nici condițiuni prielnice ac-
tualmente pentru a putea funda în scurt timp o
industrie națională. Așa că prin asemenea proibi-
țiuni, atât Statul cât și consumatorii, vor trebui să
facă sacrificii enorme cu înființarea unei asemenea
industrii. Consumatorii în special vor trebui chiar
să se priveze în parte, de a-și satisface nevoi eco-
nomice pe cari le-au obținut grație civilizațiunii și
pe cari le are ori-ce popor civilizată.

2. Nu se poate concepe tarif autonom și taxe
prohibitive la un popor, care și desface cea mai
mare parte din produsele sale pe piețele străine.
Dacă noi am opri intrarea produselor celor-lalte
State la noi și ele, ca măsură de represalii, ar opri
importul la dînsese a produselor noastre agricole
și al vitelor. Nu trebuie să ne facem iluziuni, că
noi avînd a exporta numai produse agricole,
precum: grâu, porumb, vite, etc., și acestea
fiind obiecte de prima necesitate, ele au să fie cău-
tate pe piețele străine, cu toate că nu am regle-
menta relațiile comerțului nostru internațional prin
convenții comerciale.

Exportul nostru de produse agricole și vite, for-

și moșii, cari se vînd cu preț foarte redus și au amatori foarte rari.

3. Industria mai cere abundență de brațe, pentru a avea o
mână de operă eftină și la îndemână,—pe care n'o avem.

4. Industria mai are nevoie ca instrucția practică să fie mai
răspândită în masa populației pentru a forma acel numeros per-
sonal de supraveghetori, contra-maestri, etc., puțin pretențioși
dar activi și conștiincioși, fără de care industria nu poate exista
și care nouă ne lipsesc cu desăvîrșire; căci chiar pentru agri-
cultură și tot nu se găsec de cât foarte cu greu îngrijitori cari
să satisfacă aceste condiții.

5. Industria mai cere ca națiunea ce dorește a o face să po-
seadă spiritul de asociație pentru realizarea prin sume mici a
capitalului necesar, să mai poseadă spiritul de întreprindere și
încredere între asociați care este condiția esențială a perseve-
renței în o întreprindere și deci în mare parte a reușitei ei,
deea-ce n'avem încă.

măză o parte mică din importul unor asemenea produse în țările occidentale și concurențele noastre, — atât cele de afară din Europa ca, Statele Unite, Argentina, Australia, cât și din Europa ca, Rusia, Ungaria, etc. tot vor mai fi în stare ca să împlinescă în țările occidentale lipsa exportului nostru de produse agricole și vite.

Noi, trăind numai din vinderea unor asemenea produse, cu cari plătim și obiectele industriale de cari avem nevoie și anuitățile datoriei publice și împrumuturile făcute în străinătate pentru facerea utilagiului nostru economic necesar oricărui progres, ne-am ruina prin oprirea vânzării produselor noastre agricole pe piețele străine.

Am arătat deja, că astăzi când avem oare cum bune debușuri pentru cereale, totuși avem mare necesitate d'a găsi piețe de desfacere pentru vite, fără cari agricultura începe să renteze mult mai puțin și fără cari neputându-se face la noi cultură de vite rentabilă, care contribuie și la redarea forțelor pământului, el se istovește. Noi am pierdut colosal, numai din cauza închiderii granițelor de către Austro-Ungaria, reducându-se exportul vitelor noastre la densi de la 24.000.000 la aproape nimic⁽¹¹⁾. Ce am pierde, dacă și cele-lalte state ne-ar închide granițele ca măsură de represalii!

Și aceasta de sigur s'ar întâmpla, atunci când cele-lalte state n'ar putea să tragă nici un profit de la noi, mai cu seamă față cu partidele agrariene, cari cer în fie-care țară oprirea importului produselor agricole și al vitelor.

Dacă tariful autonom ne-ar permite ca prin revizuirea ulterioară să ne protejăm industria pe care n'o avem și pentru care nici n'avem condițiuni prielnice de a o face; în schimb exportul nostru de produse agricole, din care trăim, ar fi cu totul instabil. Tariful autonom înseamnă prin excelență instabilitate, căci or ce țară îl poate modifica or și când, isbind de taxe grele și de prohibițiuni, produsele unei țări streine.

Chiar din punctul de vedere fiscal, veniturile bugetului vor suferi, căci și el își trage mai toate sursele din dările agricultorilor, cari se vor micșora când se vor micșora și veniturile lor din cauza împiedicării exportului. Budgetul va mai suferi și din cauza incuragerilor directe ce Statul va trebui să dea industriilor spre a se susține și din cauza micșorării veniturilor vamale, căci taxele prea mari au de efect, ca produsele industriale din străinătate, să caute alte piețe de desfacere și să nu mai intre la noi, deci să nu ne mai plătească nici o taxă.

Avantajul tratatelor de comerț însă, este din contră de a ne asigura în compensațiunea de reduceri de taxe la importul în țara noastră, — a oare-căror produse străine, — măsuri corespunzătoare în favoarea produselor noastre agricole ce avem imperioasă necesitate de a exporta.

Ași înțelege, ca țări mari ca Statele Unite, — cari sunt cât un continent, cari au la dânsese toate produsele agricole și industriale, când li-se vor înmulți populația așa fel ca să aibă o piață internă suficientă pentru consumarea și a produselor lor agricole, — să îndrăznească de a vorbi de regimul autonom; dar nu noi.

(11) În 1882 acest export se redusese la 3 milioane, iar în 1888 la 1 $\frac{1}{2}$ milioane.

Singurul regim național pentru țara noastră, este regimul convențional.

Înțelegem ca să avem, nu tarif autonom, ci un tarif general pe care să 'l aplicăm țărilor cari n'au încheiate cu noi tratate de comerț, sau și celor-lalte după expirarea tratatelor încheiate, ca un regim provizoriu până la încheierea de noi tratate. Mai înțelegem ca acest tarif să poată fi foarte urcat, pentru cazul când un alt stat ar uza contra noastră de represalii sau de nealitate, fie călcând convenții încheiate, fie isbind de taxe grele sau de prohibițiuni, produsele țării noastre.

Vom vedea, dacă e mai bine pentru țara noastră ca să avem un tarif — general — minim, fiscal, pentru toate țările cu cari n'avem convenții, dar de cari n'avem a ne plânge și unul maximum, pentru țările cari ne izbesc de taxe grele și prohibițiuni, ori calcă convențiile încheiate. Sau dacă e nevoie numai de un singur tarif general cu dreptul guvernului d'a ridica taxele în caz de resboi vamal.

Dar în nici un caz nu poate fi în interesul țării un regim autonom; ne trebuie un regim convențional⁽¹²⁾.

Tratatul dintre România și Austro-Ungaria pentru încheierea unui tratat de comerț în 1886

Ați văzut dispozițiile sufletesti, în care ne găseam noi Românii față de Austro-Ungaria la 1886, și de ce idei economice erau călăuzii guvernării noastre.

Să vedem acum, care era situațiunea ambelor părți ce voiau să trateze?

Austria de o parte, crezând că cum a mers ușor cu noi până în 1886, va merge și de aici înainte, — socotindu-ne tot în situațiunea de la 1876, — era dispusă să ne acorde într'un act adițional, intrarea vitelor noastre din părțile de la graniță, rămânând ca să le oprească imediat sub pretexte veterinare. Ea nu vrea să audă de o convenție veterinară odată cu cea comercială. Ni se spunea: Ce are a face convențiunea comercială cu cea veterinară? După cum nu lași să intre locuitorii dintr'un stat unde există ciuma d. ex., tot așa nu lași să intre vitele dintr'un stat unde există epidemii de vite.

De la noi însă, cel puțin în această privință, se pusese problema foarte bine:

Nu mai vrem ca de importul vitelor noastre, să se vorbească numai într'un act adițional și numai ca clausă de frontieră ci, vrem ca odată cu convențiunea comercială, în care să se prevadă importul liber al vitelor noastre din ori-care parte a țării, să facem și convențiune veterinară, pentru ca să avem siguranța completă, că importul vitelor noastre în Austro-Ungaria nu va mai fi oprit sub diferite pretexte veterinare.

Cu privire la clausa de frontieră, găsim în Cartea Verde a negocierilor pentru încheierea unui tratat

(12) În ziarul «Cronica» din 1 Ianuarie, amicul meu, d-l Profesor de Economie politică N. Basilescu, după ce susține, că trebuie să interzicem printr'un tarif prohibitiv intrarea mărfurilor străine la noi, pentru a funda ori-ce fel de industrie, chiar de aceea pentru care n'avem materie primă în țară, spune, că de și prin aceasta consumatorii vor plăti lucrurile mai scump, însă ori-cât de mare ar fi prețul ce să dă producătorului român, el rămâne integral în țară, retribuind munca și capitalul român. D-sa uită, că noi neavând muncitori români pentru industrie, se vor plăti scump muncitorii străini, cari și vor trimite economiile în țara lor. De asemenea vor profita capitaliștii străini în loc de 6, 7%, ca în țara lor, unde atâta se câștigă în medie în industrie; 20 și mai bine la sută, la noi, grație taxelor prohibitive, incurajerilor Statului și sacrificiilor consumatorilor.

Noi n'avem încă capitaluri naționale.

de comerț cu Austro-Ungaria în 1886 la pag. 119 (Procesul-verbal din 5 Maiu 1886) următoarele: Delegații Austro-Ungari întreabă, pentru ce s'a suprimat în proiectul român art. XVIII al convenției actuale.

Delegații români răspund, că inserțiunea acestui articol este inutilă, de și ei nu se opun ca să se înscrie într'un articol adițional un regim special pentru anumite mărfuri ale comerțului de frontieră. Numai ei reclamă în virtutea clauzei națiunii celei mai favorizate, ca să beneficieze și comerțul român de ori-ce favoare analoagă care ar fi acordată unui alt Stat limitrof.

Ei declară că comerțul de cereale și al vitelor fiind principala ramură a avuției naționale, ei n'ar putea admite ca să fie considerat ca un comerț de graniță, și ca dispozițiunile care 'l privesc să fie înscrise într'un act adițional, aceste dispozițiuni trebuie să fie în tarif.

Delegații Austro-Ungari replică, că le este imposibil să primească o asemenea propunere, fiind-că în virtutea clauzei națiunii celei mai favorizate și alte țări ca Serbia, Italia și Germania, ar beneficia de un asemenea tratament. Ei reamintesc că stipulațiunile actului adițional al convenției actuale în cea-ce privește intrarea liberă a cerealelor (de ce nu și a vitelor?) au fost aplicate timp de 10 ani . . . . . Ei propun în fine, ca să se înscrie aceste clause chiar în tratat, însă să se puë un preambol pentru a fi bine stabilit că România se va bucura de aceste favoruri ca un comerț de graniță. Ei fac din această condițiune o condițiune esențială a înțelegerii.

În ședința de la 6 Mai 1888 (Pr. verbal No. 6 pag. 122), delegații români după ce au luat instrucțiunile guvernului, mențin susținerile lor în ce privește inserțiunea în tratat a listei care formează tabloul B al produselor române, pentru care România cere intrarea liberă de ori-ce drepturi sau reducțiuni de drepturi la intrarea în Austro-Ungaria, conform zisului tablou. Ei consideră concesiunile pe care România le cere ca echivalentul concesiunilor cari ar fi acordate Austro-Ungariei.

Regimul înscris în actul adițional este în drept aplicabil numai districtelor de la graniță și prin toleranță se poate întinde la toată țara. România cere un regim de drept, iar nu de toleranță. Ei adaugă că vor insista pentru a obține, nu reducerea taxelor pentru anumite cereale cum susțin delegații Austro-Ungari, dar scutirea pentru ori ce cereale și ori ce vite.

Delegații Austro-Ungari declară că e inutil de a continua lucrările, dacă nu se pot înțelege asupra acestui punct, iar delegații români iaă act de acest non possumus.

În ședința de la 7 Maiu 1886 (Procesul verbal No. 7 pag. 126 și 127), delegații ambelor țării mențin modul lor de a vedea ⁽¹³⁾.

(13) Iată ce comunică delegații români:

«Le traitement que nous demandons pour nos produits énumérés dans la liste remise par nous à MM. les Délégués Austro-Hongrois, représente l'équivalent des concessions que nous pourrions accorder en échange aux produits de l'Autriche-Hongrie à leur entrée en Roumanie.

«En conséquence, le traitement à accorder à ces produits doit figurer non dans un acte additionnel, mais dans le corps même du Traité sous un tableau B, de même que le traitement à accorder à certains produits Austro-Hongrois figurera dans le corps du Traité sous un tableau A.

«A supposer même que, sans ce rapport, il nous fût possible de nous départir du principe de la réciprocité de traitement, nous ne pourrions toute fois accepter que le régime spécial,

Tot în acest important document sunt pasagi, din care reese foarte clar că noi ne temeam de reaua credință a Austriei, și că ne temeam cu drept cuvânt, fiind-că ea n'avea cât de puțin intenția să ne asigure importul vitelor noastre la densa.

Iată ce scrie Ministrul nostru de externă, Ministrul plenipotențiar al Austro-Ungariei din București la 23 Martie 1886.

«Ne propunem de a căuta mijloacele cele mai proprii spre a asigura exportul normal și sigur al vitelor și al cerealelor noastre. Rog pe Excelența Voastră să'și aducă aminte cu ce entusiasm s'a pronunțat opinia publică din România privitor la exportul vitelor.

Piedicile făcute acestui export, chiar după ce ori ce urmă de boală dispăruse din țară, au determinat un puternic curent de opinie, care tindea la rup-tura relațiilor comerciale cu Imperiul. Guvernul regal a trebuit să lupte contra acestui curent și a făcut toate sforțările spre a menține raporturile existente».

Deci în tratările pentru noua convențiune comercială trebuie să se fie socoteală de oare-cari necesități constituționale ⁽¹⁴⁾.

(Va urma)

D. N. Gomșa

MINISTERUL JUSTIȚIEI

Direcțiunea Personalului și a Statisticii

No. 576

11 Ianuarie 1903

Domnule . . . . .,

Sunt informat că, la unele tribunale din țară, se admite urmărirea și vânzarea silită a pământurilor rurale date locuitorilor săteni prin legile de improprietare; și că acei locuitori se ved deposedați de pământurile lor pe cale de expropriare silită, fie după cererea fiscalului pentru neplata de impozite, fie după cererea al-

concédé par l'Autriche-Hongrie pour certains produits roumains, fût qualifié de facilité accordée au commerce des districts de frontière.

«En effet, dans ce cas, les concessions que nous fait l'Autriche-Hongrie ne sauraient représenter pour nous l'équivalent des concessions que nous lui accorderions. Car, d'une part, les produits roumains entreraient sur le territoire de la Monarchie grâce à la tolérance que nous accorderait l'Autriche-Hongrie, tandis que, d'autre part, les produits de l'Autriche-Hongrie entreraient en Roumanie en vertu du droit que nous aurions accordé par le Traité à la Monarchie voisine.

«Ces considérations, nous avons en l'honneur de les exposer à MM. les Délégués Austro-Hongrois, dans les séances des 5 et 6 Mai, comme notre manière de voir, conformément aux instructions qui nous ont été données par notre gouvernement.

«MM. les Délégués Austro-Hongrois ont observé que si cette manière de voir était définitive, il était inutile de poursuivre les négociations, attendu qu'il leur était impossible d'accéder à notre demande.

«Les Délégués roumains ont alors ajouté qu'ils prenaient acte de la déclaration de MM. les Délégués Austro-Hongrois et qu'ils soumettraient la situation à l'appréciation du gouvernement Royal.

Aujourd'hui, nous avons l'honneur de répéter à MM. les Délégués que nous maintenons intégralement notre demande, concernant l'inscription dans un tableau B, faisant partie intégrante du Traité, de l'exemption de nos céréales et de notre bétail à leur entrée en Autriche-Hongrie et que nous restons ainsi les fidèles interprètes de la décision de notre gouvernement.

(14) Vezi Negociațiunile pentru încheierea unui tractat de comerț cu Austro-Ungaria, pag. 21.

tor creditor pentru simple datorii chyrografare și condemnațiunii judecătorești.

Cuvântul, pe care se întemeiază acele tribunale și care pare a fi prevalat și în unele decisiuni ale Curței de casațiune, este că legile de improprietărire, permițând în mod excepțional înstrăinarea acelor pământuri către un alt sătean sau către comună, nu se vede pentru ce nu s'ar permite și vânzarea silită a acelor pământuri sub aceleași condițiuni, adică îngrijind ca adjudecatarul să fie un al sătean sau însăși comuna? *Est eadem ratio!*

Această argumentare este cu totul neîntemeiată și contrară, nu numai spiritului legilor de improprietărire, dar însuși textului acelor legiuri și scopului ce legiuitorul și-a propus, decretând inalienabilitatea pământurilor rurale și ridicând acest principiu la înălțimea unei dispozițiuni constituționale.

Dacă s'ar admite o asemenea interpretare, și dacă această jurisprudență s'ar generalisa, principiul inalienabilității pământurilor rurale, considerat ca fundamental și de ordine publică de legiuitor, s'ar desființa în mod piezis, și cei mai mulți dintre sătenii improprietăriți s'ar vedea desproprietăriți de pământurile lor, înainte de expirarea termenului de 32 de ani prevăzut de art. 132 al Constituției din 1884. În adevăr, care sătean nu se găsește datorind ceva, fie la fisc din impozite, fie la proprietar ori arendaș, din învoeli agricole, fie la credit, la cărciumă sau la alți particulari din împrumuturi, și ce s'ar alege din principiul inalienabilității, dacă toți acești creditorii ar putea să se despăgubească de creanțele lor, vânzând silit pământurile rurale ale debitorilor sau casele și ogrăzile lor?!

Nu este numai atât; argumentul pe care se întemeiază această opinie este contrar nu numai spiritului legii, dar însuși textului pozitiv al ei, și tutulor regulilor unei drepte și sănătoase interpretări.

În adevăr, dacă examinăm, fie art. 7 al legii rurale din 1864 și art. 133 al Constituției din 1866, cari au proclamat pentru prima oară principiul inalienabilității, neadmițând de cât o singură excepție la acest principiu, fie dispozițiile legii interpretative din 1879 și art. 132 din Constituția de la 1884, care consacră din nou acest principiu, aplicându-l și la alte categorii de pământuri rurale și prelungind termenul duratei lui încă 32 de ani de la promulgarea ei; dacă considerăm, zic, toate aceste texte, vedem că regula fundamentală care constituie dreptul comun în această materie este **inalienabilitatea** fondului sau **interzicerea de a înstrăina**; și că această regulă, ridicată la înălțimea unui principiu constituțional, este considerată de legiuitor ca de ordine publică și edictată într'un interes general, iar nu numai în interesul particular al sătenilor improprietăriți. (Art. 1, 8 și 14 din legea de la 1879)

Dacă se permite în unele cazuri înstrăinarea, aceasta nu se face de cât în mod excepțional și limitat, în certe cazuri și sub anumite condițiuni. Aceste cazuri, precum știți, Domnule . . . . ., sunt:

1) Schimbul contra alt pământ de aceeași calitate și întindere (art. 13 din legea din 1879 și art. 132 din Constituția din 1884);

2) Înstrăinarea prin **acte de bună voie** la alt sătean neimproprietărit sau la comună (art. 7 din legea de la 1864 și art. 1 din legea de la 13 Februarie 1879), cu toate că cestiunea de a ști dacă această excepție mai subsistă sau nu în urma art. 132 al Constituției de la 1884, este foarte înduoasă și controversată.

În afară de aceste cazuri, limitativ enumerate de le-

giuitor, principiul inalienabilității trebuie să se aplice în toată rigoarea lui. Și când legea declară un imobil inalienabil, proprietarul nu 'l poate înstrăina nici direct, vânzându-l, nici indirect, împrumutându-se sau contractând datorii. Acest imobil este prin aceasta chiar scos din gagiul comun al creditorilor asupra bunurilor debitorului lor.

Dar ni se zice: «De vreme ce legea permite, fie și în mod excepțional, înstrăinarea de bună voie către un alt sătean sau către comună, de ce să nu se admită și vânzarea silită sub aceleași condițiuni?»

De ce? Pentru un cuvânt foarte simplu: Pentru că excepțiunile sunt de drept strict, *stricteissimae interpretationis*, și nu se pot întinde prin analogie de la un cas la altul;

Pentru că una este vânzarea *de bună voie*, și alta este *vânzarea silită*, și prin aceasta chiar că legea nu permite înstrăinarea de cât prin acte de bună voie, ea exclude implicit vânzarea silită și fără voia debitorului. *Qui dicit de uno, negat de altero*;

Pentru că, în această materie, regula generală sau dreptul comun este inalienabilitatea, poprirea de a înstrăina; și cât timp legea nu admite alte excepțiuni la această regulă de cât schimbul și înstrăinarea de bună voie, nu este permis judecătorului să creeze, prin interpretare sau analogie, și o altă categorie de excepțiuni nepermisă de lege;

În fine, fiindcă premisa din care se trage acest argument de analogie este, precum am zis mai sus, ea însăși foarte contestată, și nu se poate trage un argument valabil dintr'o premisă nesigură.

Toate aceste reguli de interpretare sunt elementare și nu este permis judecătorului să le ignoreze sau să treacă peste densele.

Iată de ce Domnule . . . . ., excepțiunea admisă de legiuitorul din 1864 și 1879 nu se poate și nu trebuie să se întindă de la un cas la altul.

Dar, osebit de aceasta, și independent de textul și spiritul legilor de improprietărire, este un text de lege formal, *care prohibă urmărirea și vânzarea pământurilor rurale pentru neplată de datorii*. Acesta este art. 42 și 43 din legea judecătorilor de ocoale, care pune aceste pământuri, cum și casele și ogrăzile date locuitorilor sătenii prin legile de improprietărire, absolut pe aceeași linie cu cele-alte obiecte mobile, socotite de prima necesitate pentru datornic și le declară pe toate fără deosebire inezisabile și nesupuse urmărirei silită a creditorilor.

Aceste articole zic textual:

Art. 42. — *Nu pot fi urmărite și sechestrate:*

1° *Locurile de muncă, casele și ogrăzile date locuitorilor sătenii prin legile de improprietărire, care le declară inalienabile;*

2° *Lucrurile trebuincioase pentru culcatul datornicului, etc.;*

3° *Vestminte, etc.;*

4° *Instrumente de arat și unelte, etc.;*

5° și 6° *Semințele, făina, mălaiul, etc.;*

7° *O vacă și doi boi etc., etc.*

Art. 43 *Bunurile imobile ale datornicului nu pot fi urmărite, dacă legile popore înstrăinarea lor, etc. . .*

Aceste texte nu sunt de cât o consecrație și o consecință a principiului inalienabilității decretate prin legile de improprietărire, și ele sunt categorice și decisive: Inalienabilitatea imobilului este incompatibilă cu urmărirea și vânzarea silită pentru neplata de datorii.

De aceea, art. 43 dice textual că: *bunurile imobile*

ale debitorului nu pot fi urmărite, dacă legile poprese instrăinarea lor.

Săteanul poate, de sigur, să 'și vîndă de bună voie vaca, boii, carul, plugul său uneltele de muncă și toate cele-alte obiecte mobile nesupuse urmăririi creditorilor; nimănuși însă, nu 'i-a trecut prin minte verii o-dată să susțină că, de vreme ce săteanul poate să 'și vîndă de bună voie aceste obiecte, apoi, ele pot fi vîndute și silit de creditorii lui.

Și să nu se țină că art. 42 și 43, făcînd parte din Cartea 1 a legii judecătorilor de ocoale, care se ocupă de judecătorii comunale, s'ar referi numai la hotăririle acestor judecătorii, și că, prin urmare, cele-alte hotăriri, emanînd de la alte instanțe, s'ar putea executa asupra pămînturilor rurale și a celor-alte obiecte mobile enumerate de art. 42.

O asemenea argumentare ar fi inadmisibilă, căci art. 42 și 43 sus citate sunt generale în textul lor. Ele nu disting între o hotărire și alta sau între diferitele jurisdicțiuni de la care emană titlul executoriu, și puțin importă locul unde ele se află în corpul legii, sau cuantumul datoriei pentru care se cere urmărirea.

Cu un asemenea raționament ar trebui să ținem că toate bunurile, declarate inezisabile de art. 42, nu s'ar putea urmări când datoria ar fi de competența judecătorilor comunele, și că, din contră, ele s'ar putea urmări și vinde silit îndată ce datoria ar trece peste competența acestor judecătorii, și judecata s'ar fi urmat înaintea altei instanțe mai superioare, ceea ce ar fi absurd.

Așa fiind, și în fața acestor texte de lege, este cu totul neînțeles cum unele tribunale au putut admite vîndarea silită a pămînturilor rurale și nu mă îndoiesc, Domnule . . . . ., că va fi de ajuns să atrag atențiunea D-voastră asupra acestui punct și să vă pun în vedere cele ce preced, pentru ca, în viitor, să nu se mai producă asemenea abateri de la lege și asemenea anomalii, în practica tribunalelor.

Primiți, vă rog, Domnule . . . . ., asigurarea considerațiunei mele.

MINISTRU (s) Eng. Stătescu

Director (s) I. Ph. Ghețu

Observație.— Chestiunea de a se ști dacă, în urma revizuirii Constituției din 1884, pămînturile clăcașilor mai pot fi încă instrăinate către comună sau un alt sătean neimpropriat, a dat loc la o vie controversă. Tribunalul de Teleorman, prin o sentință foarte strâns motivată, dată sub presidenția D-lui I. Ph. Ghețu, a admis principiul inalienabilității absolute (1).

Jurisprudența Curței de casație și a majorității tribunalelor din țară este însă fixată în sens că Constituția n'a înțeles să oprească instrăinarea, permisă prin legile anterioare, ci a voit numai să dea un caracter constituțional inalienabilității acestor pămînturi, prelungind termenul ei până la 1916, și permițînd schimburile de pămînt, care nu erau până atunci prevăzute (2).

(1) Vezi *Curierul Judiciar* din 1900, No. 75.

(2) Vezi într'un sens și în altul numeroasele decizii citate în t. V a Comentariilor noastre de drept civil, p. 124, nota 1; t. VII, p. 126, nota 1, și în observația ce am făcut asupra unei sentințe a trib. de Muscel, publicată în *Curierul*

Contrar jurisprudenței Curței de casație (3), tribunalul de Muscel a decis, ca și Curtea din Galați, că veduva săteancă, soția unui sătean, este incapabilă de a dobîndi pămînt rural, fie prin cumpărare, fie prin testament; însă această sentință a fost cu drept cuvînt criticată de distinsul nostru colaborator și amic, d-l Jonescu-Dolj, în coloanele acestui ziar (4).

Dar dacă veduva unui sătean are capacitatea de a dobîndi pămînt rural, acest drept nu'l are o învățătoare, pentru că ea nu este săteancă, de și domiciliază într'o comună rurală (5). Curtea din București a decis altă dată (6), că prin sătean trebuie să se înțeleagă ori-cine domiciliază în comună; însă această interpretare largă este departe de a fi juridică; căci *sătean* nu este de cît țaranul sau cultivatorul de pămînt. «Considerînd, țin foarte bine Curtea noastră supremă, că prin sătean nu se înțelege ori-ce individ care locuiește în comună, ci acel individ care, prin profesiunea sa obicnuită este sătean, adică *țaran*, etc.» (7).

S'a agitat chestiunea dacă preoții de sate au, sau nu, capacitatea de a dobîndi pămînturi rurale de la un fost clăcaș, și s'au dat hotăriri și într'un sens și în altul (8). Curtea din București țin foarte bine, în această privință, că preoții chiar fii de clăcași, n'au fost nici-o dată impropriatari și nu sunt cultivatori de pămînt (9); de unde și conclusia juridică că ei nu pot să dobîndească pămînturi rurale, ci pot numai să se folosească de pămîntul dat bisericeii, conform art. 14 din legea rurală, care, în această privință, menține dispozițiile Regulamentului organic, anexa lit. B, publicate în Manualul administrativ al Moldovei, t. I, No. 303, p. 437 urm.

Dacă într'o comună nu se găsesc preoți, usufructul pămîntului dat conform art. 14 din legea rurală revine bisericeii, care este nudă proprietară; și, în caz de dărîmarea bisericeii, el revine comunei, iar nu proprietarului moșiei, care, în urma legii din 1864, a pierdut în mod definitiv

Judiciar din 1902, No. 50. Vezi și Tratatul nostru în limba franceză, p. 303, nota 3.

(3) *Dreptul* din 1900, No. 36. Bulet. Cas. Secț. unite, 1900, p. 289. Cpr. și C. Craiova, *Dreptul* din 1897, No. 20. — *Contră*: C. Galați (decizie casată) și Trib. Muscel, *Dreptul* din 1900, No. 36 și *Curierul Judiciar* din 1902, No. 86.

(4) *Curierul Judiciar*, loco supra cit.

(5) Cpr. Trib. Prahova, *Dreptul* din 1896, No. 48.

(6) *Dreptul* din 1876, No. 18.

(7) *Dreptul* din 1885, No. 38; p. 299. Bulet. Cas. s-a I, 1885, p. 171.

(8) Vezi deciziile citate în t. V a Comentariilor noastre, p. 123, nota 2.

(9) *Dreptul* din 1893, No. 37, p. 296.

proprietatea lui ⁽¹⁰⁾. S'a decis, de asemenea, că pământurile și locurile de casă, date prin legea rurală foștilor clăcași, se cuvin, când fac parte din o moștenire vacantă, comunei respective, iar nu Statului (art. 8 l. rurală din 1864) ⁽¹¹⁾.

În resumat, pământurile rurale nu pot fi înstrăinate (vândute, dăruite sau legate) de cât către comună sau un sătean neimproprietar, și aceasta chiar în urma revisuirii Constituției din 1884 (art. 132). Circulara Minist. justiției, ce publicăm astăzi, nu tăgăduiește acest lucru, ci arată numai că chestiunea e îndoelnică și controversată.

Circulara menționată atrage însă atenția judecătorilor asupra unui punct foarte important, punându-le în vedere că pământurile rurale nu mai pot astăzi fi urmărite și vândute, după cererea creditorilor sătenilor, nici chiar după cererea Statului, cătră care săteanul ar fi rămas dator pentru contribuții.

Această soluție este foarte juridică.

Ea a fost de mult susținută de noi. Iată, în adevăr, ce scrieam în t. V al Comentariilor noastre, p. 125 :

«Jurisprudența admitea altă dată că pământurile clăcașilor puteau fi urmărite pentru datorii și vândute prin licitațiune publică, însă bine înțeles, numai la persoanele capabile de a le dobîndi ⁽¹²⁾. Asemenea urmărire nu mai este însă astăzi cu putință, pentru-că legea judecătoriilor de ocoale din 1896 dispune prin art. 42, că locurile de muncă, casele și ogrădile date locuitorilor săteni prin legile de improprietarire, care le declară inalienabile, nu pot fi nici urmărite, nici sechestrate».

Precum se vede, invocam atunci tocmai argumentul pe care, cu drept cuvînt, îl invoacă astăzi Ministerul justiției. Textul legii fiind, în adevăr, expres, este de mirat că s'a găsit tribunale care să decidă contrariul. Ne place însă a crede că aceste sunt rare excepțiuni; căci atât Curtea de casație cât și tribunalul de Muscel au pus cu drept cuvînt în principiu că pământurile rurale nu pot fi urmărite de creditorii sătenilor pentru datoriile contractate de acești din urmă; de oare-ce, dacă ar fi alt-fel, principiul protegiitor al inalienabilității, admis de legiuitor într'un interes public, ar deveni în cel mai scurt timp iluzoriu ⁽¹³⁾. Tribunalul de Muscel ține foarte bine,

⁽¹⁰⁾ Cas. rom. *Dreptul* din 1891, No. 73. Bulet. s-a I, 1891. p. 1100.— Biserica, deși e persoană juridică, totuși nu are capacitatea de a dobîndi prin testament un pământ rural. Legatul fiind în asemenea caz caduc, profită moștenitorilor de sînge. Trib. Botoșani, *Curierul Judiciar* din 1902, No. 15.

⁽¹¹⁾ Trib. Iași, *Dreptul* din 1897, No. 37.

⁽¹²⁾ Cpr. C. București, *Dreptul* din 1896, No. 55 și *Curierul Judiciar* din același an, No. 5.

⁽¹³⁾ Vezi Cas. rom. *Curierul Judiciar* din 1901, No. 27 și *Dreptul* din același an, No. 34. Trib. Muscel, *Curierul Judiciar* din 1902, No. 50 (cu observația noastră).

în această privință, că inalienabilitatea pământurilor rurale constituie un principiu de ordine publică, și că violarea lui, sub orî-ce formă s'ar ivi, trebuie reprimată de justiție, pentru ca garanția edictată de legiuitor să nu rămîna o literă moartă.

Circulara Ministerului justiției este, deci, foarte bine venită. Ea este pornită dintr'un spirit laudabil de solitudine pentru locuitorul sătean, de multe-orî atât de obișnuit și de exploatat. De și ea nu are de cât o autoritate doctrinară, totuși ar fi de dorit ca tribunalele să-o urmeze întocmai, pentru ca locuitorul de la țară, care nu este încă vrednic de a se apăra singur, să nu fie lipsit de protecțiunea ce a înțeles să-i dea legiuitorul. Țăranul, prin munca și sudoarea sa, ne dă pâinea de toate țăile; este deci just ca și el, la rîndul lui, să nu moară de foame.

«Pe la țară, ține La Bruyère, se ved niște animale sălbatice, respândite pe câmp, bărbați și femei, negri, vineți și arși de soare, lipiți de pămîntul ce ei sapă și scormolesc mereu. Vocea lor pare a fi articulată. Când ei se ridică în picioare, fața lor pare a fi de om, și oameni sunt în adevăr. Noaptea ei se retrag în visuniile lor, unde trăesc numai cu pâne neagră, cu apă și rădăcini. Ei scutesc pe cei l'alți oameni de sarcina de a semăna, de a ara și de a strînge recolta câmpului spre a putea trăi. Ei merită, deci, să aibă și ei o bucată din pâinea ce au semănat.» ⁽¹⁴⁾

D. Alexandresco

INFORMAȚIUNI

Diarul nostru și-a asigurat concursul celor mai eminenți jurisconșulți din țară. Ast-fel, anunțăm de o cam dată că vom publica în curînd un articol asupra darurilor manuale a d-lui G. E. Schina, procuror general la Inalta Curte de casație și justiție; un articol asupra criminalității în Belgia, a d-lui I. Tanoviceanu, profesor de drept penal la Universitatea din București; o serie de articole asupra inexploratei materii a contului curent de d-l V. Dimitriu, profesor de drept comercial la Universitatea din Iași, etc. etc.

⁽¹⁴⁾ «L'on voit certains animaux farouches, des mâles et des femelles, répandus par la campagne, noirs, livides, et tout brûlés de soleil, attachés à la terre qu'ils fouillent et qu'ils remuent avec une opiniâtreté invincible. Ils ont comme une voix articulée; et quand ils se lèvent sur leurs pieds, ils montrent une face humaine, et en effet ils sont des hommes. Ils se retirent la nuit dans des tanières, où ils vivent de pain noir, d'eau et de racines; ils épargnent aux autres hommes la peine de semer, de labourer et de recueillir pour vivre, et méritent ainsi de ne pas manquer de ce pain qu'ils ont semé».